

TÜRKİYE MEDYASINDA KAYIP BEYAZ KADIN SENDROMU¹

Doç. Dr. Bahar Muratoğlu Pehlivan

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ÜÜ İLİMER
ORCID: 0000-0001-8977-822X, bahar.muratoglu@uskudar.edu.tr

Doç. Dr. Gül Esra Atalay

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ÜÜ İLİMER
ORCID: 0000-0002-3377-2694, gulesra.atalay@uskudar.edu.tr

ÖZ

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri son yıllarda giderek artan şekilde uluslararası akademik tartışmalarda yer almaktadır. Medyanın bu sorunlu alanı ele alış biçimi ve özellikle şiddete maruz kalan ya da erkekler tarafından öldürülen kadınları temsil etme biçimleri ise iletişim çalışmaları alanında ağırlığını artırmaktadır. Türkiye’de bu çalışmalar gözden geçirildiğinde genelde haber dili, haber görselleri üzerinden yanlış temsil biçimleri, ataerkil kültürü içselleştiren gazetecilik pratikleri gibi konular ön plana çıkmaktadır.

Son yıllarda uluslararası literatürde kendisine yer bulan “kayıp beyaz kadın sendromu” ya da “kayıp güzel kız sendromu” kavramları, medyanın kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini; cinsiyet, ırk, yaş, genel geçer güzellik normlarına uygunluk, sansasyonellik ya da müstehcen detayların varlığı, mesleki prestij ve algılanan zenginlik düzeyi gibi filtrelere göre haber değerini ve habere ne kadar yer verileceğini belirlediğine işaret etmektedir.

Kayıp beyaz kadın sendromunun Türkiye’de ana akım medyada var olup olmadığını sorgulayan bu çalışma, “beyaz” kavramını ten rengine gönderme yapmaktan ziyade, yukarıda sözü edilen filtrele bir referans olarak ele almaktadır.

Bu araştırma, Similarweb’in Nisan 2022 verilerine göre Türkiye’de en çok ziyaret edilen 4 haber sitesinin kadın cinayetleri haberlerine yönelik içerik analizine dayanmaktadır. Son 5 yılda işlenen kadın cinayetlerinden, Anıt Savaş verileri kullanılarak 104 kişilik bir örneklem seçilmiştir. Örneklem dâhil olan kadın cinayetlerine yönelik Hürriyet, Sözcü, Milliyet ve Sabah gazetelerinin web sitelerinin, vaka ile ilgili ilk haberi takiben 1 ay içerisinde yayımladıkları haberler (toplam 1706 haber) incelenmiş ve ilgili “beyazlık” kriterlerine göre kadın cinayetlerinin görünürlüğü arasındaki farklar tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Türkiye’de kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinde “kayıp beyaz kadın sendromu” nun varlığını destekleyen bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kayıp beyaz kadın sendromu, Kadın cinayeti haberleri, Haber değeri, Sembolik imha.

¹ Bu makale, 9-10 Haziran 2022 tarihlerinde İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından çevrimiçi olarak düzenlenen “Yeni Yüzyıl’da İletişim Kongresi”nde sunulan bildiri özetinden türetilmiştir.

MISSING WHITE WOMAN SYNDROME IN TURKEY'S MEDIA

Doç. Dr. Bahar Muratoğlu Pehlivan

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ÜÜ İLİMER
ORCID: 0000-0001-8977-822X, bahar.muratoglu@uskudar.edu.tr

Doç. Dr. Gül Esra Atalay

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ÜÜ İLİMER
ORCID: 0000-0002-3377-2694, gulesra.atalay@uskudar.edu.tr

ABSTRACT

Violence against women and femicide has been increasingly discussed in international academic debates in recent years. The way the media handles this problematic area, and especially the way they represent women who are exposed to violence or killed by men, increase their weight in the field of communication studies. A literature review of these topics in Turkey shows that studies mainly focus on the language of news, misrepresentation through news images, and journalism practices that internalize patriarchal culture.

The concepts of “missing white woman syndrome” or “missing pretty girl syndrome” are often discussed in the international literature in recent years. These concepts indicate that media determine the news value and how much space will be given to a specific story of violence against

women and femicide, according to filters such as gender, race, age, conformity with the generally accepted beauty standards, presence of sensationalism or obscene details, professional prestige and perceived wealth level.

This study, which questions whether the missing white woman syndrome exists in the mainstream media in Turkey, considers the concept of “white” as a reference to the filters mentioned above, rather than referring to a skin color.

This research is based on the content analysis of the femicide news of the 4 most visited news websites in Turkey according to Similarweb's April 2022 data. A sample of 104 cases was selected from the femicides committed in the last 5 years, using the Anıt Savaş data. The news published on the websites of Hürriyet, Sözcü, Milliyet and Sabah newspapers about femicides within 1 month after the first news about the case (a total of 1706 news) were examined and the differences between the visibility of femicides according to the relevant “whiteness” criteria were observed. As a result of the analysis, findings supported the existence of the “missing white woman syndrome” in the reporting of femicides in Turkey.

Keywords: Missing white woman syndrome, Femicide news, News value, Symbolic annihilation.

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri son yıllarda giderek artan şekilde hem ulusal hem de uluslararası akademik tartışmalara konu olmaktadır. İletişim bilimleri alanında bu başlıklar genellikle medyanın kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini nasıl işlediği, şiddete maruz kalan ya da erkekler tarafından öldürülen kadınları temsil etme biçimleri, medyanın dili ve kullanılan haber görsellerinin incelenmesi şeklinde ele alınmaktadır. Türkiye’de iletişim alanında yapılmış kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti çalışmaları gözden geçirildiğinde yine haber dili, haber görselleri üzerinden yanlış temsil biçimleri, ataerkil kültürü içselleştiren gazetecilik pratikleri gibi konular ön plana çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet ya da kadın cinayetlerini haber yapan medyanın haber değeri kriterleri, hangi vakaları daha çok haberleştirdiği ise gözden kaçmaktadır. Haber medyası, gündeme taşıdığı konularla, temsil pratikleriyle ve toplumun bazı kesimlerini görünür, bazılarını ise görünmez kılmasıyla toplumu oluşturan bireyler arasında üstü örtük bir önem hiyerarşisi oluşturur. Gündem oluşturma teorisi, haber çerçeveleme teorisi ve eşik bekçiliği modeli, haberlerin toplumun belirli konulardaki fikirlerini nasıl etkilediğini tartışan başlıca bakış açılarıdır. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri söz konusu olduğunda medyanın neyi, kimi ve ne şekilde gündeme getireceği önemlidir, çünkü bu haber kararı toplumun neyin önemli olduğu konusundaki kanaatlerini etkiler.

Son yıllarda uluslararası literatürde yer bulan “kayıp beyaz kadın sendromu” ya da “kayıp güzel kız sendromu” olgusu kadınların kaybolduklarında ya da öldürüldüklerinde habere konu olmalarının “beyazlık” kavramıyla uyumlu çeşitli filtrelemlere göre belirlendiğine işaret etmektedir. Burada “beyazlık” sadece ten rengine ve ırka gönderme yapmaktan öte,

yaşanılan coğrafi bölge, eğitim düzeyi, yaş, mesleki prestij, sosyal statü ve genel geçer güzellik normlarına uygunluk gibi kriterleri bünyesinde barındıran bir şemsiye kavram olarak ele alınmaktadır. Kayıp beyaz kadın sendromunun Türkiye’de ana akım medyada var olup olmadığını sorgulayan bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Bu araştırma Türkiye’de kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinde “kayıp beyaz kadın sendromu” ile uyumlu bir ayrımcılık olup olmadığı sorusuna cevap aramaktadır. Araştırma kapsamında Anıt Savaş platformunun yıllara göre listelediği kadın cinayeti vakalarından alınan 104 kişilik örneklem ile Türkiye’de Similarweb verilerine göre en çok ziyaret edilen 4 haber sitesine sahip Hürriyet, Sözcü, Milliyet ve Sabah gazetelerinde ne kadar haber oldukları ve söz konusu kadınların “beyazlık” olarak özetlenen kriterlere ne derece uyduğu karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır.

1. KAYIP BEYAZ KADIN SENDROMU

Kayıp beyaz kadın sendromunun kuramsal altyapısı Gerbner ve Gross’un ilk kez 1976’da kullandığı “sembolik imha” kavramında görülür. Gerbner, toplumun bazı kesimlerinin kitle iletişim araçlarında ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, sosyo-ekonomik statü vb. kriterlere bağlı olarak temsil edilmemelerini ya da az temsil edilmelerini vurgulamıştır. Gaye Tuchman (2000), kavramı feminist literatüre adapte ederek, kitle iletişim araçlarının kadınları ev kadını, anne ya da pembe yakalı işçiler olarak gösterip, genellikle erkeklerle ilişkileri açısından tanımlayarak “sembolik imha”ya uğrattığını belirtmiştir. Buna göre sembolik imhanın üç boyutu vardır: ihmal, önemsizleştirme ve kınama.

Kayıp beyaz kadın sendromu ise medyanın kadınlar arasında da ayrıştırma yaparak belirli kriterlere uymayan kadın

ların diğerlerine göre sembolik olarak imha edilmelerinin çok daha olası olduğunun altını çizen bir kavramdır. Kayıp beyaz kadın sendromu ilk kez 2004 yılında PBS haber sunucusu Gwen Ifill tarafından kullanılmıştır (List, 2021). “Kayıp güzel kız sendromu” (missing pretty girl syndrome) ve “zor durumdaki küçük hanımefendi sendromu (damsel in stress syndrome) gibi kavramlarla da yakın anlamlar içeren kayıp beyaz kadın sendromu, literatürde, toplumun belirli kesimlerinden gelen ve / veya belirli özelliklere sahip kadınlar kaybolduklarında, şiddete uğradıklarında ya da öldürüldüklerinde daha fazla haber olduklarına işaret etmektedir (Slakof, 2013, s. 1).

Stillman (2007), ana akım medyanın şiddete uğrayan, kaybolan ya da öldürülen kadınlarla ilgili haber yaparken beyaz, zengin ve genel geçer güzellik kalıplarına uygun olanları dikkate değer bularak haberleştirirken; beyaz olmayanları, dar gelirlileri ise marjinalize ederek kurbanlaştırdığına dikkat çeker. Bu durum kadınları değerli ve değersiz kurbanlar olarak ikiye ayırır. Benzer şekilde Sommers’in (2016) çalışması da, kayıp bireylere yönelik haberlerde siyahilerin beyazlara oranla daha az temsil edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Gilchrist’in (2010) Kanada’da yaptığı bir araştırma, kaybolmuş ya da öldürülmüş Aborjin kadınlarla beyaz kadınların haberlerde ne ölçüde yer aldıklarını karşılaştırmıştır ve Aborjin kadınların beyaz hemcinslerine göre üç buçuk kat daha az haber konusu olduklarını, söz konusu kadınlara dair haberlerin diğerlerine göre daha kısa ve ilk sayfada yer alma oranlarının da daha az olduğunu ortaya koymuştur. İncelenen haberlerde Aborjin kadınlarının tasvirleri, beyaz kadınların daha samimi portrelerinin aksine, ton bakımından daha kopuk ve ayrıntı olarak yetersizdir. Çalışma; medyanın Aborjin kadınları değersizleştirip, orta

sınıf beyaz kadınları idealleştirerek; ırkçılık, cinsiyetçilik, sınıf ayrımı ve sömürgeciliği yeniden ürettiğini ve daha geniş sistematik eşitsizliklere katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu bulgular Tuchman’ın sözünü ettiği sembolik imhanın önemsizleştirme boyutuyla uyumludur.

Stein (2012), yaptığı araştırmada kayıp beyaz kadın sendromunun yalnızca ten rengi ve ırkla bağlantılı bir ayrımcılığa işaret etmediğini, Jung’un (1959) “kültürel kompleks” kavramıyla bağlantılı olarak açıklamıştır. Batı medeniyetinin kolektif bilinç dışında yer alan sarışın, mavi gözlü, beyaz (Caucasian) kadın imajının masumiyet kültürel kompleksiyle ilişkilendirilmesine dikkat çeken Stein, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki 533 kaybolmuş bireyin Google, CNN ve MSNBC’de izini sürmüş ve sarışın beyaz kadınların başka saç rengindeki beyazlara ve azınlık mensubu olanlara göre medyada daha olumlu ve masuman temsil edildiklerini ve bulunmaları için daha geniş çaplı soruşturmalar yürütüldüğünü ortaya koymuştur. Jung’un (1997) kolektif bilinç dışının arketiplerine yönelik açıklamaları, insanlığın ortak mirasında tekrar eden desenler ve semboller üzerinden ilerlemiştir ancak söz konusu sembollerin yerel biçimlere büründüğü ve bilinç dışında belirli bir kültürün üyeleri tarafından paylaşılan bir katmanın bulunduğu da altı çizilmiştir (Cohen, 1969). Dolayısıyla Batı kültürünün masumiyet sembolü olarak yerelleştirdiği ve üyelerinin kültürel olarak paylaştığı beyaz kadın imgesi, kurbanların görünürlüğünü etkilemektedir.

Moscovits ve Duval (2011), istatistiksel olarak nadir yaşansa da haber medyasının orta ve üst sınıf beyaz kızların yabancı erkekler tarafından kaçırılmasına dair hikâyeleri orantısız şekilde haberleştirmekte olduğunu

altını çizer. Aile, toplumsal uyum ve vatanseverlik söylemleriyle örülen haber anlatıları “yabancı tehlike” mitini üretmeye yaramaktadır. İdeal ve ideal olmayan kurbanlar ayrımı yapan medya, beyaz kadınları ideal kurbanlar olarak görmektedir (Jeanis ve Powers, 2016).

Öte yandan kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinde kayıp beyaz kadın sendromunu oluşturan en belirgin faktör salt ten rengi ve ırk değildir. Beyaz kavramının içerdiği sosyo-ekonomik çağrışımlar dikkate değerdir. Malkin (2005) kayıp kadınların haber yapılmasında ırk, sosyal sınıf ve genel geçer güzellik algılarına uygunluğun belirleyici olduğunu vurguladıktan sonra bu konuda sosyal sınıfın ırktan daha baskın olduğunun altını çizer. Orta ve üst sınıf beyaz kadınların kaybolması daha fazla haber olur çünkü aile üyeleri medyaya kendilerini daha iyi ifade edebilirler.

Gençlik ve güzelliğin, kadınların haber olup olmamasında etkili faktörlerden biri olduğunu vurgulayan bir başka çalışma Moody ve arkadaşları (2008) tarafından yapılmıştır ve bu çalışma genç ve güzel olarak çerçevelendirilen kadınların medya görünürlüğüne fazlalığına dikkat çekmiştir. Kurbanın gençlik ve güzelliğinin görülebildiği, gülümseyen fotoğraflarının haberlerde sıklıkla kullanılabilmesi, görünürlüğün artmasında avantaj sağlamaktadır.

Jiwani ve Young (2006), kayıp kadınlara dair haberlerin nasıl çerçevelendirildiğini ve hegemonik söylemin Aborijin ve / veya hayat kadınlarını nasıl ele aldığını araştırmış ve toplum tarafından saygı duyulan kadınların, hayat kadınlarına göre daha çok medya görünürlüğü aldığını vurgulamışlardır. Stein ve arkadaşları (2016) da çalışmalarında benzer şekilde, “saf bakire” imajının daha çok medya görünürlüğü aldığını gözlemlemiştir.

Tüm bunlar göz önüne alındığında, kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde, yüksek medya görünürlüğüne sahip olan vakaların yanı sıra, medya ilgisi görmeyen ve spektrumun diğer ucunda kalan değersizleştirilmiş kurbanlardan bahsetmek mümkün olmaktadır (Rule’dan akt. Stein ve ark., 2016).

2. TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİ VE HABER

1970’lerde “femicide” (kadın / dişi anlamına gelen female ile cinayet anlamına gelen homicide kelimelerinin birleşimi) kavramının politik olarak kullanılmaya başlanmasından beridir, kadınların kadın olmaktan dolayı ya da ataerkil sistem içerisinde kendilerine yüklenen rollere aykırı davrandıkları bahane edilerek öldürülmeleri durumunda ayrı bir kategori olarak ele alınmalarına, dolayısıyla soruşturma ve yargılama süreçlerinin de buna göre düzenlenmesine, medyanın da söz konusu olaylara münferit değil sistemik bir problem olarak yaklaşmasına yönelik bir çaba görünür olmuştur. Femicide kavramının tanımı 2000’li yıllarda “dişilerin, erkekler tarafından dişi oldukları için öldürülmesi” olarak değişmiştir. Kadın sözcüğünün dişiye dönüştürülmesiyle kız bebeklerin ve çocukların da erkekler tarafından öldürüldüğü gerçeği kapsama alınmak istenmiştir (Rusell, 2008, s. 27).

Türkiye’de kadın cinayetleri ve haber ilişkisini ele alan çalışmalara bakıldığında ağırlıkla haber söylemine ve haber görsellerine yönelik analizler göze çarpmaktadır. Sallan Gül ve Altındal (2005), kadın cinayeti haberlerinde kullanılan cinsiyetçi dili ele almış ve medyanın toplumdaki cinsiyetçi söylemi yeniden üretme biçimlerini tartışmışlardır. Gürses (2017), Münevver Karabulut ve Özgecan Aslan

cinayetlerine dair haberlerdeki söylemi analiz etmişve haberlerin, kadına yönelik şiddeti doğallaştıran ataerkil söylemi toplumda dolaşıma soktuğu sonucuna varmıştır. Gürses ayrıca, medyanın mağdurları, uygun olmayan davranışları ve ilişkileri olan kurbanlar ve “masum ve makbul” kurbanlar olarak ayırarak farklı söylemler geliştirdiğini gözlemlemiştir.

Avcı ve Gdekli (2018), farklı ideolojileri temsil eden gazetelerde Özgecan Arslan cinayetine dair haberlerin söylem analizini yapmış ve gazetelerin söylemlerinin kendi ideolojilerine ve yakın ilişkide olduğu siyasi kanadın söylemlerine göre şekillendiği, cinayetin toplumsal bağlamından koparılıp siyasi bir malzemeye dönüştürüldüğü, haberlerde eril söylemin bulunduğu sonucuna varmışlardır. Demircioğlu ve Atik (2018) ise kadın cinayetlerinin televizyon haberlerinde gösterilme bişimini, erkek egemen söylemin yeniden inşası olarak ele almışlardır.

Güneş ve Yıldırım (2019), kadın cinayeti haberlerini, haber başlıklarındaki tanımlamalar, kullanılan fotoğraf ve videolar, olayın meydana geldiği yer, cinayetlerin gerekçeleri, cinayetlerin işlenme biçimleri ve kullanılan araçlar, failin mağdurla olan ilişkisi ve kadınların maruz kaldığı şiddet geçmişi üzerinden kategorize ederek içerik analizi yapmışlardır. Sonuç olarak, kadına yönelik şiddet ve cinayet konulu haber içeriklerinin tek boyutlu, failin suçlarını gerekçelendiren psikolojik ve bireysel tasvirlerle sunan bir yapıda olduğunu vurgulamışlardır.

Serdar-Tekeli (2016, s. 218), Habertürk gazetesindeki kadın cinayetlerine dair haberler üzerinden gazetecilik etiğini sorgulamıştır. Köse ve Coşkun (2018), internet haberciliğinde kadın cinayeti haberlerini retorik haber çözümlleme yöntemiyle analiz etmiş ve haber metinlerinde cinayetlerin ya kişilerarası

ilişkilere indirgenerek ya da sosyo-ekonomik bağlamından koparılarak “namus” zırhı ile korunduğunu vurgulamışlardır.

Seven ve arkadaşları (2015) “Türkiye’de en çok okunan  internet gazetesinde, 2014 yılında yayımlanan kadın cinayeti ile ilişkili haberlerin sayısı, cinayet/cinayet teşebbüsünün nedeni, fail ve mağdur arasındaki ilişki, olayın geçtiği yer ile neden ve sonuçlarını” incelemiştir. Medyada yer alan kadın cinayetleriyle Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün resmi açıklamalarında yer alan kadın cinayeti sayısında büyük bir fark olduğunu, var olan kadın cinayeti sayısından çok daha azının haber olduğunu belirtmişlerdir. Yine aynı çalışmaya göre haberlere konu olan kadın cinayetlerinin yaşandığı şehirler yoğunlukla İstanbul, İzmir, Adana ve Bursa gibi şehirlerdir.

Bilginer- Erdoğan (2021) Özgecan Arslan, Emine Bulut ve Pınar Gültekin cinayetlerinin ana akım televizyon kanallarında yer aliş sürelerini karşılaştırmış ve ardından yaptığı görüşmelerde katılımcılara bu kadınlarla ve ölümleriyle ilgili neler hatırladıklarına dair sorular yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda daha eski bir tarihte yaşanmasına rağmen katılımcıların medyada daha çok yer verilen Özgecan Arslan’la ilgili daha çok bilgiye sahip olduklarını bulmuştur. Buradan hareketle medyanın kimi olaylara geniş yer vererek önemli ve hatırdaki kalınır kıldığı görülmektedir.

Gündüz (2018), Özgecan Arslan cinayetinin haberlerde yer aliş bişimini analiz etmiş ve haberlerde Arslan’ın masumiyetini vurgular nitelikte ifadelerin yoğun olarak kullanıldığını tespit etmiştir. Buna göre Arslan’ın niversite ğrencisi olması, olayın eve dönerken başına gelmiş olması sık sık tekrarlanmış ve “kızımız, gencecik,

kardeşimiz, masum, temiz, pak” gibi ifadeler sıklıkla haberlerde yer almıştır.

Kadın cinayetleri ve haber konulu literatür taramasında, toplumun hangi kesimlerinden kadınlara dair haberlerin daha çok haber olduğuna ve kayıp beyaz kadın sendromu ya da kayıp güzel kız sendromu olarak dile getirilen ayrımlara dair bir çalışmaya rastlanmamıştır.

3. TÜRKİYE’DE BEYAZLIK KAVRAMI

Beyaz ve siyah, ırka ve ten rengine gönderme yapan kavramlar olarak kullanılmaya başlansa da zamanla daha farklı kategorileri içermeye başlamıştır. Türkiye’de ten rengine atıfla bir beyaz-siyah ayrımı keskin şekilde dile getirilmese de ırk, sosyal statü, politik eğilim ve yaşam tarzı gibi ayrımların göstergesi olarak beyaz / zenci Türklük ikiliği bir süredir tartışılmaktadır.

Türkiye’de “beyaz Türkler”, ifadesi kentleşmenin ve merkez-çevre karşıtlığının bir sonucu olarak 1990’lı yıllardan itibaren kullanılmaya başlanmıştır ve ten rengine değil; elitlere, zenginlere, entelektüellere, üst sınıflara gönderme yapmaktadır (Paksoy, 2018, s. 36). Göle (2012, s. 148-149), beyaz Türkler’i “eğitilmiş, yüzü Batı’ya dönük, seküler üst ve orta sınıflar”, Türkiye’nin zencilerini ise Anadolu kasabalarında yaşamakta olan, inançlı alt-orta sınıflar olarak tanımlamıştır. Zenci Türkler, 1960’lardan itibaren şehirlere göç ederek yükseköğrenim görmeye, 1980’lerde yeni piyasa fırsatlarını kara çevirmeye ve grileşmeye başlamıştır.

Korkin (2020, s. 250-251) Şerif Mardin’in Türk siyasal hayatını tanımlamak amacıyla kullandığı “merkez-çevre” tezinin, günümüzde “beyaz-zenci Türk” dikotomisi üzerinden varlığını sürdürdüğünü vurgulayarak; söz konusu ikiliğin 1990 sonrası ortaya çıkan hızlı kentleşme, kırsal alandan kentlere artan göçlerin bir sonucu

olarak elit, entelektüel, zengin ve üst sınıfların beyaz, olmayanların zenci Türk olarak kodlanmasıyla sonuçlandığını belirtmiştir.

Akgün (2015) beyaz Türk kavramının “varsıl, Batı değerlerine gönülden bağlı, kentli elitleri işaret eden” bir kavram olarak kullanıldığını ve 2000’li yıllardaki yeni siyasal tartışmalarla ilişkili olarak pejoratif bir anlam kazandığını; halktan kopuk, yerel kültüre üstten bakan ve Batılı değerleri yücelten entelektüel elitler için kullanılabildiği belirtmiştir.

Yumul (2000, s. 37-39), “Beyaz Türk” olarak tanımlanan kişilerin “Norbert Elias’ın (1978) ‘medenileşme süreci’ diye adlandırdığı süreçten geçtiği kabul edilen insanlar” olduklarını vurgulamış ve kavramı Batılılaşma ile ilişkilendirmiştir. Beyaz Türk “Batılılaşmış, Avrupalı yaşam tarzını benimsemiş, şehirli, eğitilmiş, özellikle üst ve üst-orta sınıflara ait kişiler” olarak görülmektedir. Beyaz Türkler, fiziki özellikleri bakımından da diğerlerinden farklıdır. Yakışıklılık, gençlik, açık ten beyazlıkla ilişkilendirilmekte; esmerlik ise “Doğululuk, taşralılık, hayvaniliği” çağrıştırmaktadır.

Bu çalışmada, kayıp beyaz kadın sendromunun Türkiye mediasındaki izlerini ararken beyazlık kavramı; yukarıda alıntılanan kaynaklardaki tanımlarla da uyumlu olarak, ülkenin gelişmiş ve genellikle Batı bölgelerinde yaşayan, sosyal statüsü yüksek, iyi eğitilmiş ve genel kabul gören güzellik algısıyla uyumlu kadınlar olarak kabul edilmiştir.

4. YÖNTEM

Bu araştırma kapsamında Kayıp Beyaz Kadın Sendromunun izini Türkiye haber mediasında sürmek için 2018 yılının başından 2022 yılının Mayıs ayına kadar toplam 2046 kadın cinayeti içerisinden 104 kişilik bir örneklem alınmıştır. Kadın

cinayetleri ile ilgili bilgilere, Őiddetten len kadınlar için dijital anıt olarak kurulmuŐ bir platform olan ve her gün güncellenen Anıt Sayaç (http://anitsayac.com/) zerinden ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında karma örneklem yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak, deđiŐkenlerin karŐılaŐtırılması için araŐtırmaya yol göstermesi amacıyla, medya ve kamuoyu gündeminde geniş yer kapladığı bilinen kadın cinayetleri arasından 4 kadın, amaçlı olarak örneklem dâhil edilmiŐtır (ilgili 4 kadın cinayeti, amaçlı örneklem olarak seçilmiŐ olsa da, medyada yoğun gündem olan kadın cinayetleri arasından tesadüfi olarak seilmiŐtır). Daha sonra, ilgili tarih aralığında Őiddetten len kadınlar arasından, Anıt Sayaç verilerinden tesadüfi olarak 100 kişilik bir örneklem seilmiŐtır. Böylece 104 kişilik örneklem elde edilmiŐtır.

Çalışma kapsamında Türkiye haber medyasını temsilen Nisan 2022 Similarweb verilerine göre en çok ziyaret edilen 4 haber sitesi olan Hürriyet, Milliyet, Sabah, Sözcü gazetelerinin internet siteleri incelenmiŐtır. Őiddetten len kadınların isimleri, ilgili gazetelerin internet sitelerinden aratılmıŐtır. Vaka ile ilgili ilk haber tarihinden itibaren 1 ay süreyle ilgili kadın cinayeti üzerine yapılmış haberler çalışmaya dâhil edilmiŐtır. Sre kısıtlamasının sebebi; farklı tarihlerde işlenen cinayetlerin, devam hikâyeleri veya dava süreçleri gibi konularla ilerleyen yıllarda haber olmaya devam etmesine bağlı olarak, farklı zamanlarda işlenen cinayetlerin, olay tarihinde gündeme etkisini eŐit bir Şekilde lme çabasıdır. Böylelikle toplam 1706 haber taranmıŐtır. Hangi kadın cinayetinin toplamda kaç habere konu olduğu, “medya görünürlüğü “olarak kodlanmıştır. Örneklem dâhil olan kadın cinayeti haberleri aŐađıdaki değişkenlere göre incelenmiŐtır:

- Yaş
- Şehir
- Medeni durum
- Sosyal statü
- Medya görünürlüğü

Güzellik normlarına uygunluk ve sansasyonellik deđiŐkenlerinin nicel kodlamaya uygun olmaması sebebiyle, söz konusu değişkenler ayrıca ele alınmıŐ ve sonuç bölümünde tartışılmıştır.

Medeni durum deđiŐkeni, “saf bakire” arketipinin iŐleyip iŐlemediđini ölçmek için hiç evlenmemiş kadınlar ve en az bir kere evlenmiş (halen evli, boŐanmıŐ, eşi ölmüŐ) kadınlar olarak kodlanmıştır. Sosyal statü deđiŐkeni, yüksek sosyal statü göstergelerinin (rneğin, kazanılmış statü olarak yükseköğrenim, saygın meslek) haberde bulunup bulunmamasına göre kodlanmıştır. Kadınların yaŐadıkları iller, Türkiye’nin batısı ve doğusu olarak ikiye ayrılarak kodlanmıştır. Söz konusu kodlamada batı ve doğu ayrımı, Ankara sınır alınarak yapılmıştır. Kadınların yaŐadıkları Őehirler ayrıca büyük-Őehirler ve büyükşehir olmayan iller olarak da ikiye ayrılarak ayrı bir kodlamaya tabi tutulmuŐtur. 1 ay içerisinde 30 ve üzeri habere konu olan vakalar yüksek medya görünürlüğü, 30’un altında habere konu olan vakalar düşük medya görünürlüğü olarak kodlanmıştır. Veriler, SPSS yazılımı kullanılarak analiz edilmiŐtır.

5. BULGULAR

Tablo 1, medya görünürlüğü en yüksek (30 ve üzeri), 9 kadın cinayeti ile ilgili deđiŐkenleri göstermektedir. Toplam 1706 haberin 1121’i, tablodaki 9 kadın cinayeti üzerinedir (yüzde 65,7). Öte yandan söz konusu 9 kadın cinayeti, örneklem yalnızca yüzde 8,6’sıdır.

Tablo 1. Yüksek Medya Görünürlüğüne Sahip 9 Kadın Cinayeti

İsim	Yıl	Şehir	Yaş	Medeni Durum	Sosyal Statü	Medya Görünümü
Pınar Gültekin	2020	Muğla	27	Hiç evlenmemiş	Üniversite öğrencisi	442
Aylin Sözer	2020	İstanbul	48	En az bir kere evlenmiş	Öğretim Üyesi	147
Ceren Damar Şenel	2019	Ankara	27	En az bir kere evlenmiş	Akademisyen	117
Azra Gülendamlı Haytaoğlu	2021	Antalya	21	Hiç evlenmemiş	Üniversite öğrencisi	112
Dilara Yıldız	2022	İstanbul	29	Hiç evlenmemiş	Avukat	83
Duygu Delen	2020	Gaziantep	17	Hiç evlenmemiş	Lise öğrencisi	77
Ömür Erez	2022	İstanbul	33	En az bir kere evlenmiş	Hemşire	67
Gamze Açar	2020	Ankara	17	Hiç evlenmemiş	Lise öğrencisi	39
Şengül Vatanserver	2018	Bursa	35	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok*	37

* Sosyal statü sütununda "bilgi yok" ifadesi, haberde detaylı ve açık veri olmadığı ve yüksek sosyal statü göstergesinin de gözlemlenmediği durumlar için kullanılmıştır. Söz konusu vakalardaki kadınların, belirgin bilgi olmasa da orta ve alt sınıflara dâhil olduğu anlaşılmaktadır.

Örneklemin tamamını oluşturan 104 kadın cinayetinin medya görünürlüğü ortalaması 16,4038, standart sapması ise 48,46068'dir. En yüksek medya görünürlüğü 442 iken (Pınar Gültekin), en düşük medya görünürlüğü 0'dır. Bir başka deyişle bazı kadın cinayetleri, ilgili gazetelerde hiç haber olmamıştır (bkz. Tablo 2). Örneklemin tamamının yaş ortalaması 35,55'tir (Standart sapma 13,87999). Yüksek medya görünürlüğüne sahip 9 kadının yaş ortalaması 28,22 iken, düşük medya görünürlüğüne sahip kadınların yaş ortalaması 36,2747 olarak gözlemlenmiştir (bkz. Tablo 3). Öte yandan Tablo 1'de görülebileceği gibi, medya görünürlüğü yüksek 9

kadın cinayetinde kadınların tamamı büyükşehirlerde ikamet etmektedir. 9 kadından 8'inin yaşadığı büyükşehirler Türkiye'nin batısında yer alırken, 1'i ise doğusunda yer almaktadır. Bir başka önemli bilgi, düşük medya görünürlüğüne sahip kadın cinayeti vakalarının hiçbirinde yüksek sosyal statü göstergesinin var olmamasıdır. Değişkenler ile ilgili hem betimleyici veriler, hem de farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına yönelik testlerden elde edilen sonuçlar, aşağıda incelenmiştir.

Tablo 2, en düşük medya görünürlüğüne sahip kadın cinayetlerini (2 veya daha az haber) göstermektedir.

Tablo 2. En Düşük Medya Görünrlüğüne Sahip Kadın Cinayetleri

İsim	Yıl	Şehir	Yaş	Medeni Durum	Sosyal Statü	Medya Görünümü
Hilal Adıyaman	2022	İstanbul	21	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Gurbet Üren	2021	Şırnak	40	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	0
Nergis Sarıkaya	2021	Afyonkarahisar	26	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	1
Reyhan Direkçi	2021	Diyarbakır	18	Hiç evlenmemiş	Lise öğrencisi	0
Ümmügölsüm Bilgiç	2021	Antalya	28	En az bir kere evlenmiş	Çiftçi	2
Sadriye Şen	2021	Manisa	43	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Meliha Kara	2020	Van	45	Bilgi yok	Bilgi yok	0
Halime Yüksel	2020	Yozgat	21	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Eda Nur Şahin	2020	Kahramanmaraş	24	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Ebru Aras	2020	Iğdır	24	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Alev Seçen	2020	Çorum	33	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Aslıhan Alkılınç	2020	Elazığ	34	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	1
Sultan Kütük	2019	Tekirdağ	18	Hiç evlenmemiş	Bilgi yok	1
Zöhre Sevinç	2019	Gaziantep	78	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	0
Gülistan Aşık	2019	Hatay	37	Bilgi yok	Bilgi yok	1
Melek Yılmaz	2019	Batman	25	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Aygöl Günler	2019	Diyarbakır	39	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	2
Farnoosh Gheibi	2018	Ankara	20	En az bir kere evlenmiş	Göçmen** (İranlı)	0
Gölşen Narşah	2018	İzmir	47	En az bir kere evlenmiş	Eşi çiftçi	1
Nuray Çil	2018	Aksaray	43	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	1
Gonca Aksakal	2018	Bursa	35	En az bir kere evlenmiş	Bilgi yok	1
Selva Hıdır Ali	2018	Kocaeli	30	En az bir kere evlenmiş	Göçmen** (Suriyeli)	2

** Türkiye'de özellikle Batılı olmayan göçmenlere yönelik toplumsal algının yapısı sebebiyle araştırmada göçmenlik bir sosyal statü olarak ele alınmıştır ve yüksek olmayan sosyal statü olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Yaş ve Medya Görünürlüğü

Medya Görünürlüğü	Yaş Ortalaması	Standart Sapma
Yüksek medya görünürlüğü	28,22	9,79512
Düşük medya görünürlüğü	36,2747	14,05313
Tüm örneklem	35,5	13,87999

Tablo 4 ise hiç evlenmemiş kadınlar ile en az bir kere evlenmiş kadınlara yönelik cinayet haberlerinin medya görünümleri açısından verilerini sunmaktadır. Hiç evlenmemiş kadınların medya görünürlüğünün daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Medeni Durum ve Medya Görünürlüğü

Medeni Durum	Örneklem Boyutu	Medya Görünürlüğü Ortalaması	Standart Sapma
Hiç evlenmemiş	16	52,1250	109,47808
En az bir kere evlenmiş	77	10,5714	22,22222

Bu bilgilere ek olarak, yüksek medya görünürlüğüne sahip 9 kadın cinayeti vakasında kadınların 5'i hiç evlenmemiş iken; düşük medya görünürlüğü olan 95 vakanın yalnızca 1'i hiç evlenmemiştir.

Tablo 5 ise yüksek statü göstergelerinin varlığına sahip kadın cinayeti haberleri ile söz konusu göstergelerin var olmadığı haberlerin verilerini göstermektedir. Yüksek sosyal statü göstergelerinin varlığı durumunda, medya görünürlüğünün arttığı görülmektedir.

Tablo 5. Sosyal Statü ve Medya Görünürlüğü

Sosyal Statü	Örneklem Boyutu	Medya Görünürlüğü Ortalaması	Standart Sapma
Yüksek sosyal statü göstergesinin varlığı	6	161,3333	140,29493
Yüksek sosyal statü göstergesinin yokluğu	98	7,5306	10,01669

Bu bilgilere ek olarak, örneklem içerisinde yüksek statü göstergelerine sahip olup yüksek görünürlüğü olmayan bir kadın cinayeti vakası bulunmamaktadır. Medya görünürlüğü yüksek olan vakalarda dikkat çeken ve literatürde de rastlanan bir faktör sosyal sermayedir.

9 kadından en yüksek görünürlüğü olan 8 kişiden biri avukat, biri hemşire, ikisi akademisyen ve 4'ü öğrencidir (2 üniversite, 2 lise). Lise öğrencisi olmak, yüksek sosyal statü göstergesinin varlığı olarak kodlanmamıştır. Ancak üniversite öğrencisi olduğu belirtilen kadınlar, yüksek öğrenimin kazanılmış bir sosyal statü olmasından dolayı, yüksek sosyal statüye sahip olarak kodlanmıştır (Giddens, 2005, s. 95). Bu kişilerin çevresinin sosyal medya kullanımı, araçlara erişimi ve etkin kullanımı; ayrıca ailenin basına daha çok konuşması önemli etmenlerdir. Yüksek medya görünürlüğüne sahip olanlar arasında, sadece en son sırada bulunan Şengül Vatansever'in yüksek sosyal statü göstergelerine sahip olmadığı görülmüştür. Ancak ilgili olayda yoğun sansasyonel detaylar mevcuttur (yakılma ve daha sonra çıplak olarak yola atılma).

Tablo 6, Türkiye'nin batısındaki iller ile doğusundaki illerde gerçekleşen kadın cinayetlerinin medya görünürlüğü düzeylerini; Tablo 7 ise büyükşehirlerde ve büyükşehir olmayan illerde gerçekleşen kadın cinayetlerinin medya görünürlüğü düzeylerini göstermektedir. Hem

batıdaki illerin doğudakilere göre, hem de büyükşehirlerin diğer illeregöre daha yüksek medya görünürlüğüne sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Şehir ve Medya Görünürlüğü (Batı ve Doğu)

Şehir	Örneklem Boyutu	Medya Görünürlüğü Ortalaması	Standart Sapma
Batı şehirleri	65	22,2462	59,94321
Doğu şehirleri	39	6,6667	12,57469

Tablo 7 Şehir ve Medya Görünürlüğü (Büyükşehirler ve Büyükşehir olmayan iller)

Şehir	Örneklem Boyutu	Medya Görünürlüğü Ortalaması	Standart Sapma
Büyükşehirler	83	19,4337	53,84988
Büyükşehir olmayan iller	21	4,4286	4,06905

Yukarıda tablolaştırılan değişkenlere göre, ortalamalar arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını ölçmek amacıyla SPSS yazılımı kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Varyanslar homojen olmadığı ve dağılımlar normal olmadığı için, analizlerde parametrik olmayan Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Medeni durum değişkeninde, hiç evlenmemiş kadınlar ve en az bir kere evlenmiş kadınlar arasında medya görünürlüğü açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Mann Whitney-U testi sonucunda, hiç evlenmemiş kadınların medya görünürlüğünün (sıra ortalaması 60,38), en az bir kere evlenmiş olanlara göre (sıra ortalaması 44,22) daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir (U=402, p=,029 <0,05).

Sosyal statü değişkeninde, yüksek sosyal statü göstergesinin varlığı bulunan kadın cinayeti vakalarının medya görünürlüğünün (sıra ortalaması 101,33), yüksek sosyal statü göstergesi olmayan vakalara (sıra ortalaması 49,51) göre daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir (U=1,000, p < 0,001).

Şehirleri Türkiye'nin doğusu ve batısı olarak ikiye ayırdığımızda ise, ülkenin batısında yaşayan kadınlara karşı işlenen cinayetlerin medya görünürlüğünün (sıra ortalaması 59,86), ülkenin doğusunda yaşayan kadınlara karşı işlenen cinayetlere (sıra ortalaması 40,23) göre daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir (U=789, p=0,001). Şehirleri, büyükşehirler ve büyükşehir olmayan iller olarak ayırdığımızda ise, büyükşehirlerde yaşanan vakaların medya görünürlüğünün (sıra ortalaması 56,28), diğer illere (sıra ortalaması 37,57) göre daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir (U=558, p=0,011 <0,05).

Yaş değişkenine bakıldığında ise, yüksek medya görünürlüğüne sahip vakalar ile düşük medya görünürlüğüne sahip vakalar arasında sayısal bir fark gözlemlendiğini yukarıda belirtmiştik. Ancak yapılan analiz sonucunda söz konusu farkın istatistiksel olarak p=0,067 (p>0,05) ile anlamlılık sınırının bir miktar üzerinde kaldığı gözlemlenmiştir. Bu durum aşağıda tartışılmıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Kadına yönelik ayrımcılığın en ölümcül biçimi olan "kadının yaşam hakkının ihlali", kadın cinayetleri yerel ve uluslararası toplumun en büyük problemlerinden biridir. Türkiye ne yazık ki bu alanda pek iç açıcı bir tabloya sahip değildir. Anıt Savaş platformunun verilerine göre 2018 yılından bu yana Türkiye'de 2046 kadın, erkekler tarafından öldürülmüş-

tür. Son yıllarda medya kadın cinayetlerine yönelik ilgisini artırmış görünmektedir; ne var ki bu ilgi sorunu çözmeye hizmet edecek bir gündeme getirme pratiğinden çok, bu haberlerin sansasyonelliğinden faydalanmaya ve okuyucu / izleyici çekmeye hizmet etmektedir.

Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinde kullanılan cinsiyetçi dil, etik ihlaller, uygunsuz görseller ve yanlı bakış açısı başlıca sorunlardır. Öte yandan kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinde, özellikle Türkiye'deki çalışmalarda üzerinde durulmayan bir başka sorun medyanın uyguladığı ayrımcılıktır. Kadın cinayetlerinin bir kısmı günlerce manşetlerden ve ana haber bültenlerinin gündeminden düşmezken, bir kısmı ise medya tarafından habere konu edilmeye değer bulunmamaktadır. Literatürde "Kayıp beyaz kadın sendromu", "kayıp güzel kız sendromu" ya da "zor durumdaki küçük hanımefendi sendromu" olarak bilinen bu olguyu Türkiye'deki kadın cinayetleri ve medya ilişkisi bakımından tartışmaya açmayı amaçlayan bu çalışmada şu sonuçlara varılmıştır:

Literatürle uyumlu olarak, medya görünürlüğü yüksek kadın cinayetlerinin yaş ortalamasının örneklemin genelinden düşük olduğu sayısal bir fark olarak görülmektedir. Ancak yapılan analiz sonucunda söz konusu farkın istatistiksel olarak anlamlılık sınırının az bir farkla üzerinde kaldığı gözlemlenmiştir. Bu değişkenin, daha geniş örneklerde daha anlamlı sonuç vereceği düşünülebilir. Öte yandan, yaş faktörünün diğer faktörlerle beraber işlediğinde daha anlamlı olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Genç kadın masumiyetle ilişkilendirilebilmekte, "saf bakire" mitine uygun düşmektedir. Yine genç bireylerin olan biteni sosyal medyada gündeme taşıyacak çevrelerinin varlığı da bir etken olabilir.

Araştırma sonuçlarına göre hiç evlen-

memiş kadınlar da en az bir kez evlenmişlere göredaha çok haber olmaktadır. Bu sonuç da "saf bakire" iddiasını güçlendirir niteliktedir. Medyada hiç evlenmemiş genç kadınlara yönelik cinayetlerin görünürlüğünün daha yüksek olması ve bu durumun haber değerini artırması, mevcut literatürle uyumludur.

Büyükşehirlerde ve Ankara'nın batısında ikamet eden kadınlar öldürüldüklerinde daha fazla haber olmaktadır. Bu sonuç da bu alanda daha önce yapılmış çalışmalarla aynı doğrultudadır. Büyükşehirde ikamet ediyor olmak geniş bir sosyal çevre, çoğu zaman daha iyi eğitim ve internet teknolojilerine kolay ulaşım anlamına gelebilir. Dolayısıyla kentli ve ülkenin batısında yaşayan kadınların öldürüldüklerinde sosyal çevrelerinin konuyu gündemde tutması, adalet arayışını görünür kılması, aynı zamanda da gazetecilerin söz konusu kadınlara dair daha fazla bilgi ve görsele ulaşabilmesi söz konusudur. Yine kentlerde yerleşik medyanın buralarda gerçekleşen cinayet haberlerine daha kolay ulaşabiliyor olması da bu sonuçta etkili olabilir.

Öldürülen kadınların sosyal statüleri, yani eğitim düzeyleri, meslekleri vb. haber olma oranları üzerinde etkilidir. Meslek sahibi, iyi eğitilmiş kadınlar öldürüldüklerinde daha fazla haber olmaktadır. Bir anlamda medya ve dolayısıyla toplum bu kadınları değerli kurbanlar olarak algılamakta ve ölümlerini daha uzun süre gündemde tutmaktadır. Yine yüksek sosyal statüye sahip kadınların çevrelerinin etkisini de unutmamak gerekir.

Yapılan haber incelemelerinde genç ve sosyal medyadan edinilmiş çeşitli pozlarda fotoğrafı olan güzel kadınların daha fazla gündem olduğu görülmüştür. Güzellik kavramı; her ne kadar nicel olarak kodlama açısından karmaşık bir yapıda olsa da, genel geçer güzellik normlarına uygunluk ve şiddete uğra-

yan kadının fotoğraflarının galeri haline getirmeye elverişli olmasının, haber değerini arttırdığı gözlemlenmektedir. Özellikle diğer değişkenlerle etkileşim halinde güzelliğin bir haber değeri olarak öne çıktığı dikkate alınmalıdır. Literatürle uyumlu olarak bu çalışmada da kurbanların genç ve güzel olduklarında medya tarafından haber yapılmaya ve gündemde tutulmaya değer bulunduğu gözlemlenmiştir. Kadın cinayeti kurbanlarının sosyal medya hesaplarından alınan çok sayıda fotoğraf, haberlere eşlik etmiş ve kurbanların görselleri, eril bakışa hitap eden galeri haberciliğinde kullanılmıştır. Bu konuda daha ayrıntılı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sansasyonellik faktörünün de diğer değişkenlerle etkileşim içerisinde medya görünürlüğünü etkilediği gözlemlenebilir. Sansasyonel detayların yoğunluğu, özellikle genç, güzel ve yüksek sosyal statü göstergelerine sahip kadınların hikyelerinin daha fazla yer bulmasına ve medyanın magazinleştirme işlevine uygun olarak, ilgili detayları tekrar tekrar gündeme getirmesine sebep olmaktadır. Bu durum, görünürlüğü arttırırken, pek çok örnekten kadınların kişilik haklarını da zedelemektedir.

Yüksek medya görünürlüğüne sahip ve medyada gündem olan kadın cinayetleri haberlerinde genel olarak mağdur kadının kişilik haklarını ve özel hayatının gizliliğini ihlal edecek şekilde görseller ve söylemlere rastlandığı bir gerçektir. Medya, kadın cinayetlerini gündeme taşırken, bir yandan da sansasyonel detaylar ve galeri haberciliği ile bir hak savunuculuğundan çok ticari kaygılarla hareket etmekte ve etik değerleri de sıklıkla gözardı etmektedir. Bu anlamda sosyal statü, medeni durum, coğrafi bölge ve güzellik normlarına uygunluk gibi faktörlerin yanı sıra, sansasyonel detayların varlığının da medyanın kadın cinayetlerinde haber değerini belirlemesinde etkili olduğu görülmektedir.

Kayıp beyaz kadın sendromuna birçok farklı perspektiften, multidisipliner olarak yaklaşmak mümkündür. İletişim teorileri bağlamında, feminist teori çerçevesinden, sosyal psikolojik bir bakış açısıyla ya da eleştirel kriminoloji perspektifinden araştırmalar yapmak imkn dhilindedir. Bu araştırma kayıp beyaz kadın sendromunun Türkiye medyasında var olup olmadığını belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye medyasında kayıp beyaz kadın sendromunun varlığını destekleyen bulgular ortaya çıkmıştır. Son yıllarda medyanın kadın cinayetlerine olan ilgisi artsa da bu ilgi eşitliksiz şekilde dağılmakta ve kadını ldğu durumda bile çeşitli ayrımcılıklara maruz bırakmaktadır. Medyanın kadın cinayetleri söz konusu olduğunda neyin haber olacağı ve neyin haber takibinin yapılacağına dair seçimleri, şiddetten ölen kadınları, değersizleştirilmiş kurbanlar / ilgiyi hak eden talihsiz hanımefendiler ikiliğine hapsetmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, C. N. (2015). *Beyaz Türk kimdir? Kavramın oluşum sürecinin ve içeriğinin tarihsel olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcı, F., ve Güdekli İ. A. (2018). Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: Yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayetleri haberleri üzerine bir analiz. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(2), 475-506.
- Cohen, P. S. (1969). Theories of myth. *Man, New Series*, 4(3), 337-353.
- Bilginer Erdoğan, Ş. (2022). Türkiye’de kadın cinayetlerinin gündem oluşturma etkisi ve medyatik bilinç üretimi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (73), 275-286.
- Gerbner, G., ve Gross, L. (1976). Living with television: The violence profile. *Journal of Communication*, 26(2), 172-194.
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji* (C. Güzel, Çev.). (2. baskı). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Gilchrist, K. (2010). “Newsworthy” victims? Exploring differences in Canadian local press coverage of missing/murdered Aboriginal and White women. *Feminist media studies*, 10(4), 373-390.
- Göle, N. (2012), *Seküler ve dinsel: Aşınan sınırlar*. (E. Ünal, Çev). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gündüz, F. (2018). Kadına yönelik şiddet: Cinayet haberi çözümlemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 297-318.
- Güneş, G. ve Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet temelli bir savaş: Kadın cinayetlerinin medyada temsili üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936-964.
- Gürses, F. (2017). Kadın cinayetlerinin haber söylemi: Münever Karabulut ve Özgecan Aslan haberleri üzerine eleştirel bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(3), 541-568.
- Jeanis, M. N. ve Powers, R. A. (2017). Newsworthiness of missing persons cases: An analysis of selection bias, disparities in coverage, and the narrative framework of news reports. *Deviant Behavior*, 38(6), 668-683.
- Jung C. G. (1959). *The archetypes and the collective unconscious*. New York, NY: Bollingen Foundation.
- Jung, C. G. (1997). *Analitik psikoloji* (E. Gürol, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Köse, H. ve Coşkun, A. (2018). Kadın cinayeti haberlerinin retorik haber çözümleme yöntemi ile incelenmesi: Hurriyet.com.tr örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 191-222.

- Moody, M., Dorries, B., Blackwell, H., & Sutton, A. (2008). Missing pretty girl syndrome: how mainstream and black press framed the phenomena of missing women in the mid-2000s. In *Annual meeting of the International Communication Association*.
- Moscowitz, L., ve Duvall, S. S. (2011). "Every parent's worst nightmare" Myths of child abductions in US news. *Journal of Children and Media*, 5(02), 147-163.
- Paksoy, A. F. (2018). Beyaz Türkler: Medyanın rettiği ve dntrdğ bir kavram.
Akdeniz Üniversitesi İletififim Fakültesi Dergisi, (29), 35-53.
- Russell, D. E. H. (2008). Femicide: Politicizing the killing of females. *Strengthening understanding of femicide: Using research to galvanize action and accountability* içinde (26-31). Washington DC: PATH
- Sallan Gl, S. ve Altındal, Y. (2015). Medyada kadın cinayeti haberlerindeki cinsiyetçi izler: Radikal Gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletififim Fakültesi Dergisi*, (24), 168- 188.
- Seven, M., Karabal, B., Uludağ, B., Kele, M. N., Kafaoğlu, M., Serpil, T. O. P., ve İder, Z. B. (2015). Gazetelerde haber olan kadın cinayetlerinin incelenmesi. *Kadın SağlığıHemireliği Dergisi*, 2(2), 71-83.
- Sommers, Z. (2016). Missing white woman syndrome: An empirical analysis of race and gender disparities in online news coverage of missing persons. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 106(2), 274-314.
- Stein, S. L. (2012). *The cultural complex of innocence: An examination of media and social construction of missing white woman syndrome*. Yayınlanmamı doktora tezi, The University of Southern Mississippi.
- Stein S. L., Carlan P.E. ve Nored L. S. (2016). Media construction of Missing White Woman Syndrome: A cultural complex of innocence. *International Journal of Ethics, Trauma and Victimology*, 2(12), 10-24.
- Stillman, S. (2007). 'The missing white girl syndrome': Disappeared women and media activism. *Gender & Development*, 15(3), 491-502.
- Singer, T. ve Kimbles, S. (2004). *The cultural complex: contemporary Jungian perspectives on psyche and society*. New York, NY: Brunner-Routledge.
- Slakoff, D. C. (2013). *Newsworthiness and the "missing white woman syndrome"*.Yayımlanmamıyksek lisans tezi, California State University, Long Beach.

Tekeli, E. S. (2016). Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi bağlamında medya etiğini yeniden tartışmak: Habertürk gazetesi örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 129-142.

Tuchman, G. (2000). The symbolic annihilation of women by the mass media. L. Crothers ve C. Lockhart , (Ed.), *Culture and politics* içinde (150-174). New York, NY: Palgrave Macmillan.

Yumul, A. (2000). Bitmemiş bir proje olarak beden. *Toplum ve Bilim*, 84, 37-50.

İNTERNET KAYNAKLARI

List, M. (25 Ekim 2021) *Counting women of color: Being angry about "missing whitewoman syndrome" is not enough.* 13 Mayıs 2022, <https://msubioethics.com/2021/10/25/counting-women-of-color-missing-white-woman-syndrome-list/>

Malkin M. (11 Haziran 2005). *Missing pretty girl syndrome.*

12 Mayıs 2022, <http://michellemalkin.com/2005/06/11/missing-pretty-girl-syndrome/>.